

Verner Johnssons

Byggnadstekniska kontor
BENGTSFORS - Tel. 180

Utför ritningar

till alla slags byggnader.

Hurtigs Konditori

STOCKHOLM

Drottninggatan 90 Tel. 20 22 09
Upplandsgatan 26 Tel. 31 48 28
Odengatan 12 Tel. 30 22 20
32 78 23

TILLVERKNING - BESTÄLLNING
FÖRSÄLJNING och SERVERING

Vete-Katten

BAGERI, KAFFERUM

Kungsgat. 55 — Klara Norra Kyrko-
gata 26, Stockholm. — Tel. 20 84 05

FÖR TRIVSAMMA FRITIDSOMRÅDEN

Ett välplanerat och trivsamt fritidsområde är nu en viktig kommunal angelägenhet.

Varje enskild fritidsstuga bidrar till områdets karaktär.

ESSI fritidsstugor ger ett representativt fritidsområde, som fyller stränga krav såväl ur arkitektonisk som sanitär och estetisk synpunkt. Goda planlösningar gör fritidsstugorna till riktiga bostäder.

Ett stort antal modeller ingår i ESSI tillverkningsserie.

ESSI ab SKAGERSVIKS INDUSTRIER
SKAGERSVIK.

Tel. 0551/205 10.

Begär upplysningar

Leif Mutén

Skatteberedningens förslag har åstadkommit under stor enighet. Omfattningen av den indirekta beskattningen kan dock diskuteras. Utlandskonsumtionen och skatten på byggnader bereder nog problem, när mervärdesskatten införes. De teoretiska och praktiska problemen kring särbeskattning av mark har slutligen inte behandlats tillräckligt ingående.

Allmänna skatteberedningens förslag till nytt skattesystem är remarkabelt som politisk prestation. En så

Randanmärkningar till skattereformen

långtgående enighet som uppnåtts inom beredningen är sällsynt i skattesammanhang och är särskilt märklig när man tänker på omfattningen av den problemkrets, som beredningen behandlat.

Inför denna manifestation är det självklart, att kritiken blir försagd. Angrepp på ena eller andra punkten kan alltid bemötas med att det är frågan om en helhetslösning, där de olika intressegrupperna var på sitt håll fått jämka på sina krav. Det politiska kompromissandet i beredningen skulle bli värdelöst, om frågans fortsatta behandling skulle medföra väsentliga förskjutningar i den fördelning av skatterna, som beredningen skisserat.

Ändå finns det naturligtvis utrymme för diskussion. Det ligger tex nära till hands för den, vars tänkande grundas på liberal tradition, att beklaga utvecklingen mot allt större andel *indirekt beskattning*. Det finns dock mycket övertygande praktiska skäl för att vi måste få denna tyngdpunktsförskjutning: Den direkta skatten blir svårhanterlig, när den blir för hög. Vår internationella konkurrensförmåga blir lidande, om vi inte anpassar oss till den internationella seden att låta exportvaruproduktionen slippa undan och i gengäld låta importvarorna bära en väsentlig del av den offentliga verksam-

hetens finansiering, uttagen genom indirekt beskattning. En proportionell indirekt beskattning är sparvänligare än en progressiv, direkt skatt.

Trots alla dessa och andra skäl är det inte svårt att föreställa sig, hur en framtida Knut Wicksell en gång, fast kanske inte på fullt så goda grunder, skall gå till angrepp mot skattebördornas fördelning, precis som den store liberalen gjorde 1896 — just nu är det de direkta skatterna som klämmer, men den finanspolitiska pendelsvängningen lär inte upphöra med detta. Skattediskussionen på 70- eller senast 80-talet kommer sannolikt att behandla de indirekta skatternas avigsidor och de direkta fördelar! Kan-ske kommer redan de nu aktuella attackerna mot den direkta beskattningens progressivitet att leda fram till en mera kritisk hållning gentemot den indirekta beskattning, som tvingar fram en progression i den direkta beskattningen redan för att undvika att fördelningen av det totala skattetrycket blir regressiv.

Den framtida diskussionen kommer nog inte bara att avhandla frågan om beskattningens fördelning efter bärkraft. Det kommer att bli tal om krångel också, när den nu så elegant strömlinjeformade mervärdesskatten hunnit fördes med alla de kompli-

kationer, som strävan efter detaljrättsvisa och specialförmåner komet att lagra på den.

Ett gott tips om vad som kan bli ett stort krångeltema gäller *utlandskonsumtionen*. Vi vet ju redan nu, att guldsmedsbranschen — med rätta — klagat över att turisternas inköp i länder utan lyxskatt på guldsmedsvaror betyder en besvärlig konkurrens. Hur skall det inte bli, när ökad fritid och höjd standard kommer att göra de mervärdeskattefria utlandsresorna till en mera betydande del av konsumtionen än i dag. Skatt på utlandsvaluta? Skatt på pass? Deklarationstvång vid inresan? Effektiv tullkontroll på alla varor, inte bara sprit och tobak? Stopp för husmorsresorna över Öresund och Torne älv? Allt lika krångligt och trist.

Ett annat tema, som borde aktualiseras redan i samband med att mervärdeskatten införs, gäller *skatten på byggnader*. Förslaget innebär i den delen, att en reducerad skatt — ungefär motsvarande full skatt på i byggnaden ingående material — läggs på byggnadsproduktionen, medan däremot bostadskonsumtionen som sådan är fri. Ingen skatt utgår alltså på hyror eller eget nyttjande av egna hem. Resultatet blir, som man lätt inser, att bostadskostnaderna i nya hus stiger, medan de i gamla hus står kvar. Hyressplittringen, vår bostadsmarknads sjuka punkt, förvärras eller måste subventioneras bort, vilket gör skatten meningslös. De unga, som av bostadsförmedlingarna skyfflas in i nya hus, får bära skatten på produktionen av dessa, medan vi som har klarat av bostadsproblemet med lägenhetsförvärv eller husbygge före oms och mervärdeskatt, eller åtminstone före den höjda indirekta skattebelastning, som nu föreslås, får njuta gott av denna skattefrihet även i framtiden. Vilket ungdomsförbund ryter först?

Förresten kunde man samtidigt ryta om *egnabemsägarna*, dessa skattepolitikens heliga kor. Den schablonmässiga beräkningen av den inkomst, som nyttjandet av en en- och tvåfamiljsfastighet representerar, är nog

bra i och för sig. Men 2½ % av taxeringsvärdet, som redan det är betydligt lägre än det verkliga, i förening med full avdragsrätt för räntor, ger mängder av villaägare ett skattemässigt underskott på fastigheterna, som i realiteten motsvarar en bostadssubvention långt högre än vad som någonsin medges socialfallen. Ungdomar som flyttar in i bostadsrättsföreningar har föga tröst av att också föreningarna schablontaxeras: procenttalet är där 3 %, och underskottet kan medlemmarna inte utnyttja. Nu skall vi ha ny fastighetstaxering, och villavärdena kryper upp en smula, fast långtifrån upp till dagens prisläge. Genast hör man förslag om att villaägarna skall skonas — skatteberedningen vill förresten göra det genom en, i och för sig inte orimlig, höjning av förmögenhetsskattegränsen. Men varför skall villaägarna behandlas så mildt? Skulle det inte bidra till rimligare tomtpriser och mindre trängsel i byggköerna, om man gjorde en mera realistisk beräkning av den reella avkastning, som villaägarna har av sin placering?

Beredningen föreslår att socialförsäkringen i högre grad än nu finansieras med *arbetsgivaravgifter*. Dessa avgifter är en politiskt utmärkt skatt: ingen vet säkert vem som betalar den, och chansen är att arbetstagarparten räknar med att arbetsgivarna betalar och vice versa. "Utrymme för löneökningar" reduceras naturligtvis genom avgifterna, men det är ju ett tämligen elastiskt begrepp.

Den politiska bedömning beredningen gjort, att det sociala grundskyddets finansiering är en alltför stor bit att svälja med enbart finansiering över inkomstskatten, är nog riktig. Men realiteten bakom förslaget är naturligtvis bara, att en del av inkomstskatten påläggs på ett primitivare sätt och utan att den redovisas för vederbörande inkomsttagare. När det gäller dem, som har inkomst som självständiga företagare etc. är förslaget mycket riktigt att de också skall betala avgift av motsvarande höjd. Men

dessa "egenavgifter" differentieras — hänsyn tas till kostnader för inkomstens förvärvande, familjestatus o s v. För en avgift, som tas ut direkt av den skattskyldige, går det inte att använda samma grova beräkningsmetoder, som kännetecknar den av arbetsgivaren uttagna avgiften. Undras hur länge det skall dröja, innan löntagarna kräver att samma individuella differentiering skall göras beträffande deras avgifter som beträffande de självständiga företagens. Eller skall man här lita på att betalnings sättet kommer att utesluta kritiska betraktelser över skattens eventuella individuella incidens?

På en särskild punkt finns det anledning att vänta diskussion om egenavgifterna: det gäller egenavgifter för äkta makar, som påläggs på grundval av sambeskattnings princip, fastän löntagaravgifterna påläggs individuellt. Det blir i realiteten en gynnammare behandling av äkta makar, av vilka den ena har självständig verksamhet, än av sådana, som båda är anställda. Någon högre rättvisa ligger knappast i detta. Beredningen framhåller emellertid, att en särbeskattningsprincip skulle leda till att makar strävade att koncentrera sina inkomster till den ena maken, eftersom en mellan makarna fördelad inkomst vid en särbeskattningsprincip skulle leda till en högre egenavgift. Med beredningens inställning till sambeskattningsfrågan vid inkomstskatten, är detta argument riktigt. Men om man ändrar den förutsättningen och diskuterar med utgångspunkt från särbeskattning, kan det tänkas att just tillämpningen av särbeskattningsprincipen också vid socialförsäkringsavgiften leder till en nyttig dämpning av det vid särbeskattning föreliggande incitamentet till uppdelning av inkomst mellan makar.

Därmed är vi inne på *sambeskattningsfrågan*. Det är den som diskuterats mest i pressen, vilket från informationssynpunkt är synd, eftersom den inte intar någon framträdande plats i betänkandet och inte inspi-

rerat beredningen till ett lika gediget utredningsarbete som det man möter i andra sammanhang.

Även i sambeskattningsfrågan har vi en pendelsvängning i diskussionen. För något decennium sedan var sambeskattningsfrågans centrala punkt den, att äktenskapet inte borde straffbeskattas. Två människor som gifte sig skulle inte därigenom få högre skatt än om de fortsatte att leva i synd eller som ogifta. Frågan söktes då löst efter två linjer. Dels införde man sambeskattningsregler också för samboende ogifta föräldrar eller förut med varandra gifta. Dels införde man för majoriteten av äkta par tudelningsprincipen, som innebär, att totalskatten i princip blir densamma för två makar som sammanlagt för två ensamstående, av vilka var och en har hälften av makarnas sammanlagda inkomst.

Två frågor blev kvar, olösta. Den ena, varför just den äktenskapliga samlevnaden skulle få skattekonsekvenser, medan annan samlevnad — i regel också den mellan föräldrar och barn — inte medför sådana. Den andra, om inte i alla fall i någon mening några förlorar på sambeskattningen.

Förlorar på sambeskattningen gör sambeskattnade makar i de högsta inkomstklasserna, om deras inkomst inte är mycket ojämnt fördelad. För deras skull har skatteberedningen i sitt förslag utsträckt tudelningsprincipens giltighet till en sammanlagd inkomst av ungefär 54.000 kr mot förut 25.000. Därmed är "straffskatten på äktenskap" från *totalskattens* synpunkt bara en obetydlig rest. Men från *marginalskattens* synpunkt kvarstår den. Så länge vi har sambeskattningen kvar, kan vi inte undgå att valet för ena maken — vanligen hustrun — mellan hemmafrutillvaro och förvärvsarbete skattemässigt står mellan frihet från skatt och den skatt, som utgår på marginalen av makarnas sammanlagda inkomst. Förvärvsavgift, som beredningen förtänker sig bibehålla och utvidgade enbart för mödrar, kan

visserligen något lindra denna effekt. Men även för den gruppen finns den kvar, särskilt märkbar, när förvärvsavdraget och mer till går åt för vårdkostnader.

Bakgrunden till detta förhållande är, att man vid beskattningen av ensamförtjänande äkta makar inte velat bortse från att två skall leva på samma inkomst. Tudelningsprincipen gäller, och därmed rätten för make att utnyttja ortsavdrag, när andra maken inte har motsvarande inkomst, liksom den lägre skatteskalen för gifta. När andra maken tar arbete, finns det inte kvar något ytterligare ortsavdrag att ge henne, och inte kan skatteskalen heller mildras.

Beredningens majoritet har menat, att hur behjärtansvärt det än är att tröskeeffekten mot hustrus förvärvsarbete inte görs för stark, måste hänsynen ändå väga över till det stora flertal äkta par, av vilka bara ena maken har inkomst. En särbeskattning, som skulle lindra tröskeeffekten, skulle få våldsamma följder för många äkta makar, som anpassat sig till det mera gammaldags försörjningssystemet — antingen detta beror på hustruns lättja, sjukdom, barnavårdsuppgifter, bristande utbildning eller otillräckliga arbetstillfällen. Inte heller reservanterna, löntagarepresentanterna, har tänkt sig någon mera burdus övergång till särbeskattning. De nöjer sig tills vidare med att föreslå, att ortsavdraget för barnlösa makar, av vilka bara den ena har inkomst, reduceras i förhållande till makar med barn eller båda med arbete. De vill inte heller höja tudelningsgränsen.

I framtiden får vi nog räkna med att tendensen kommer att gå mot ökad förståelse för reservanternas synpunkter i dessa delar. Så mycket viktigare hade det varit, att beredningen försökt att om möjligt lösa några av de många praktiska problemen i samband med en sådan gradvis övergång. Fallen av sk faktisk sambeskattnings ställs tex upp som ett hinder för särbeskattningsystemet —

ändå behöver man bara gå till Tyskland för att finna ett intressant exempel på hur anställningsavtal mellan makar har bedömts för att i ett provisoriskt gällande särbeskattningsystem genomföra en regel om rätt för make att med skattemässig verkan ge lön till andra maken. Den stora skattehöjningen för makar i 10.000—15.000-kronorsskikten med hemmahustrur tas som bevis för omöjligheten i en reform, utan att man gör sig reda för huruvida dessa är överkompenserade med gällande system eller inte. Frågan om särskild behandling av kapitalinkomster mm för att hindra att ett särbeskattningsystem ger de besuttna fördelar, som de sämre ställda bara får om de arbetar, redovisas inte alls.

Man nöjer sig med att lappa på det nuvarande systemet. Det sker inte med särskilt förfinade medel. Förvärvsavdraget förblir odifferentierat, med en botten på 1.000 kr och en topp vid 4.000 kr dock högst 25 % av inkomsten. Liksom förut men i värre skala blir avdraget för högt för mängder av fruor, och för lågt för andra. Ansträngningarna att finna hållbara differentieringsgrunder har inte drivits särskilt långt. Överkompensationen för ofullständiga familjer har lämnats oförändrad — det betyder med höjt förvärvsavdrag, att sambeskattnings effekten för ensamma föräldrar, som ingår äktenskap, blir ännu groteskare än redan nu är fallet.

Det är alltså bäddat för ny utredning på den här punkten. Genom sitt sätt att behandla frågan, framför allt kanske med sitt slappa accepterande av en förstärkt tröskeeffekt, har beredningen på ett olyckligt sätt kommit att mobilisera en opinion mot betänkandet, vars argumentation till särbeskattnings förmån kanske skulle blivit sakligare, om beredningen mera ingående behandlat de praktiska och teoretiska problemen vid ett genomförande av särbeskattningsidéerna.

AB NYA METALLDUKSFABRIKEN

ANDERSTORP — Tel. 39

Tillverkning av järn- och metallduk

— Infordra offert —

Reklammedel i särklass på smäländsk stormarknad:

JÖNKÖPINGS-POSTEN
med Smäländs Allehanda
och Värnamo-Eidningen

RING 036/11 98 00
0381/132 00

SMALANDS-TIDNINGEN
(Eksjö)
med Smäländs Dagblad
(Nässjö)
Vetlanda-Posten
och Tranås Tidning

HALLS DAGSTIDNINGAR — LEDANDE SMALANDSPRESS

Gäller det

Maskiner, Verktyg och Motorer

köper Ni fördelaktigt från

SVENSKA MASKINAFFÄREN AB

Tel. 115 15 — VÄRNAMO

Tidningen för Hälsingland

LJUSNAN

Läses i drygt 4 hushåll av 5 inom området